

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора Н.О. Микитенко
на дисертаційну роботу
Виспінської Наталії Михайлівни «Формування у майбутніх фахівців
музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної
компетентності в аудіюванні»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки

Перехід до інформаційного суспільства супроводжується зростанням ролі комунікації у всіх сферах професійної діяльності, у т. ч. й у сфері музичного мистецтва. Внаслідок цього у закладах музичного мистецтва актуалізується оновлена комунікативна парадигма іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва. Відтак, проблема формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні набуває особливої актуальності.

Проведений дисертанткою аналіз джерел з теми дослідження довів, що теоретико-методичні аспекти проблеми формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності у видах мовленнєвої діяльності вивчені і висвітлені у науково-педагогічній літературі лише частково. З огляду на це, є підстави для висновку про те, що тема дисертаційного дослідження Н. М. Виспінської є актуальною для теорії і методики навчання германських мов. Сучасні підходи до навчання іноземних мов майбутніх фахівців музичного мистецтва у закладах вищої освіти зумовлюють актуальність обґрунтування і конструювання методики формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні.

Чітка постановка проблеми й коректно визначений його методологічний апарат дали дисертантці можливість здійснити систематизацію матеріалу, що висвітлює особливості професійно орієнтованого англомовного навчання студентів факультетів музичного мистецтва, обґрунтувати передумови, розробити методику та довести її ефективність у процесі проведення методичного експерименту на основі аналізу значної кількості науково-

педагогічної літератури та Інтернет джерел (368, з яких 158 – іноземними мовами).

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційного дослідження як його позитивну характеристику. Розділи роботи представляють поетапний аналіз проблеми формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, зокрема: визначено ключові поняття дослідження, висвітлено психологічні і лінгво-дидактичні передумови формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, обґрунтовано чинники, що регулюють відбір навчального матеріалу, визначено етапи формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, запропоновано відповідну підсистему вправ, доведено ефективність авторської методики у процесі проведення методичного експерименту.

Таким чином, аналіз рецензованого дисертаційного дослідження дозволяє стверджувати, що Н. М. Виспінська ефективно застосувала науковий апарат, чітко й об'єктивно сформулювала ідеї та положення дисертації.

Авторка дослідження досягла його мети, успішно вирішивши поставлені завдання.

Щодо першого завдання дослідження – на основі аналізу психологічних та лінгво-дидактичних передумов обґрунтовано теоретичні засади формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні. Дисертантка розглядає професійно орієнтовану англомовну лексичну компетентність в аудіюванні майбутніх фахівців музичного мистецтва як здатність цих фахівців розпізнавати, зіставляти, сполучувати, семантизувати та застосовувати необхідні професійно спрямовані лексичні одиниці, терміни, термінологічні сполучення та загальноживані лексичні одиниці в професійній іншомовній комунікативній діяльності відповідно до теми і мети висловлювання. Лінгвістичний аналіз професійної лексики підмови музики дозволив виявити низку притаманних їй

властивостей: багатозначність, особливості формування слів, використання конкретних слів у відповідних комунікативних ситуаціях професійної діяльності, семантичні відмінності в англійській та рідній мовах, стилістичні конотації, запозичення з різних мов однієї лексичної парадигми, лексичні збіги, що зумовлюють мовну інтерференцію, наявність безеквівалентної лексики, ідіом й фразеологізмів. Обґрунтовано вплив музикальних здібностей студентів, зокрема розвитку фонематичного слуху, візуальної та вербальної пам'яті на процес формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні. Встановлено, що для підвищення рівня мотивації студентів необхідно задовольняти конкретні професійні потреби майбутніх фахівців й з цією метою моделювати комунікативні ситуації їх професійної діяльності. Зроблено висновок про те, що ефективне засвоєння професійно орієнтованої лексики у процесі аудіювання вимагає відтворення професійного контексту вживання лексичних одиниць, осмислення студентами лексичних одиниць за допомогою активізації емоційних та асоціативних компонентів, застосування візуальних опор, застосування арсеналу видів навчальної діяльності студентів, розвитку у них здатності сегментувати потік мовлення й визначати межі слів, забезпечення частотності вживання лексичних одиниць як у фонограмах, так і у власних висловлюваннях студентів.

Щодо другого завдання – визначено одиниці та критерії відбору навчального матеріалу. За одиницю відбору навчального матеріалу прийнято фонограму та відеофонограму. До критеріїв відбору фонограм та відеофонограм віднесено: автентичності, професійної спрямованості, відповідності програмним вимогам, інформативності та мотиваційної цінності, насиченості відібраними лексичними одиницями, можливості реалізації здогадки про значення невідомих лексичних одиниць, доступності та посильності, тривалості звучання, темпу мовлення, врахування фонетичних і акустичних особливостей повідомлення для аудіювання.

У процесі відбору фахових лексичних одиниць дисертантка керувалася критеріями: тематичності, частотності, функціональності, зразковості,

термінологічної значущості. Відбір пісенного матеріалу було здійснено відповідно до критеріїв: насиченості лексичними одиницями підмови музики, доступності та посильності, жанрової різноманітності, мотиваційної цінності.

Вирішене третє завдання дослідження – виокремлено й обґрунтовано методичні принципи та етапи формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, розроблено підсистему вправ і модель відповідного навчання. Так, обґрунтовано, що процес формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні відбувається впродовж чотирьох основних етапів, що інтегрують аудиторну та позааудиторну роботу: ознайомлення; семантизації; тренування; оцінювання й узагальнення. Відповідно до визначених етапів, розроблено підсистему вправ для формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, що складається з чотирьох груп, кожна з яких відповідає визначеному етапу: вправи, що готують до сприйняття лексичних одиниць в аудіюванні; вправи, спрямовані на семантизацію лексичних одиниць; вправи на автоматизацію дій з новими лексичними одиницями на рівні слова, словосполучення, речення, понадфразової єдності; вправи на точність і глибину розуміння значень лексичних одиниць та правильності їх уживання.

Сконструйована тематично-циклічна модель формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні передбачає реалізацію визначених етапів формування цільової компетентності у межах кожної із запропонованих тем в кредитно-модульній системі навчання. До ключових характеристик моделі дисертантка слушно відносить: циклічність організації процесу навчання, системність, послідовність та взаємозв'язок компонентів (об'єкт, мета, суб'єкти навчання, навчальна дисципліна, засоби навчання, оцінювання отриманих результатів).

У відповідь на четверте завдання дослідження здійснено експериментальну перевірку ефективності варіантів запропонованої методики й укладено

методичні рекомендації щодо організації і проведення відповідного навчання. Ефективність експериментальної методики перевірено шляхом проведення у 2018/2019 н.р. на базі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича вертикально-горизонтального експерименту, учасниками якого були 50-ти студентів – майбутніх фахівців музичного мистецтва. Варійованою умовою експерименту визначено відмінності у презентації та способі семантизації нових лексичних одиниць. У результаті проведення експериментального навчання з'ясовано, що варіант Б запропонованої методики, який передбачав семантизацію нових лексичних одиниць безпосередньо під час перегляду відеофонограми без попередньої презентації, пояснення чи перекладу рідною мовою, був дієвішим, ніж варіант А запропонованої методики, відповідно до якого семантизація нових лексичних одиниць відбувалася за допомогою перекладу рідною мовою, після чого студенти прослуховували фонограму з новою лексикою. У процесі проведення методичного експерименту виявлено, що піаністи та гравці на струнних інструментах швидше засвоюють нові лексичні одиниці у процесі аудіювання й зберігають їх у довготривалій пам'яті.

Дослідження відзначається науковою новизною, оскільки у ньому вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні з урахуванням впливу музикальних здібностей на вивчення іноземної мови, яка спрямована на підготовку до сприймання й розуміння фахових лексичних одиниць у професійних комунікативних ситуаціях та їх використання у власних висловлюваннях, передбачає чотири етапи формування професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні (ознайомлення, семантизації, тренування, оцінювання й узагальнення), що реалізуються в процесі аудиторної і самостійної роботи; використання підсистеми вправ, що містить чотири групи вправ, кожна з яких забезпечує реалізацію цілей відповідного етапу.

Отримані дисертанткою результати дослідження знайшли практичне застосування у відборі та організації професійно орієнтованих матеріалів для

аудіювання з метою формування професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичного мистецтва, відборі лексичного мінімуму, розробці посібника з відповідними комплексами вправ, обґрунтуванні відповідної моделі організації навчання, а також укладанні методичних рекомендацій для викладачів англійської мови щодо ефективної організації навчального процесу на музичних спеціальностях.

Укладені дисертанткою додатки логічно й гармонійно доповнюють зміст дисертаційного дослідження.

Основний зміст роботи висвітлено у 12 публікаціях авторки, серед яких 5 статей у фахових педагогічних виданнях України, 1 публікація у міжнародному виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science, тези 5-ти доповідей на наукових конференціях та навчально-методичний посібник англійською мовою.

Результати дослідження апробовані на численних міжнародних та всеукраїнських конференціях й впроваджені у навчальний процес таких закладів вищої освіти: Державного вищого навчального закладу «Криворізький державний педагогічний університет» (довідка про впровадження № 09/1-256/3 від 22.05.2019 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (акт про впровадження № 14/17-1284 від 27.05.2019 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акт про впровадження № 694-33/03 від 29.05.2019 р.), національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (акт про впровадження № 14 від 30.05.2019 р.).

Даючи загалом позитивну оцінку наукового та практичного значення отриманих результатів дисертаційного дослідження Виспінської Н. М., вважаємо за необхідне відзначити окремі недоліки та неточності, що спонукають до дискусії:

1. У роботі варто було б здійснити чітку диференціацію між підходами до аналізу наукових джерел з проблеми формування професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичного

мистецтва та підходами до самого процесу формування цільової компетентності.

2. Дисертантка обґрунтовано вважає, що результативність процесу формування професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні можна підвищити за умови використання низки стратегій: мнемонічних, когнітивних, метакогнітивних та комунікативних. При цьому, функції комунікативних стратегій у дослідженні зводяться лише до компенсаторних (з'ясування значення лексичних одиниць відповідно до контексту, розуміння значення лексичних одиниць за будовою слова, здогадка про тему та ідею повідомлення за заголовком, ілюстраціями, ключовими словами, висловлювання власної думки у лексично спрощеному варіанті). Робота тільки виграла б, якби дисертантка розглянула комунікативні стратегії, притаманні усному професійно орієнтованому дискурсу фахівців музичного мистецтва у типових комунікативних ситуаціях професійної діяльності, й здійснила класифікацію цих стратегій з орієнтацією на їх сприйняття і розпізнавання у процесі аудіювання.

3. У роботі відсутні авторське трактування структури професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичного мистецтва (виокремлення відповідних знань, навичок та умінь) й аналіз аспектів змісту формування цільової компетентності, здійснений з урахуванням її структури.

4. Дисертантка визначає аудіо-та відеофонограми одиницями відбору навчального матеріалу й обґрунтовує єдині критерії їх відбору, практично ототожнюючи згадані засоби навчання. Аналізуючи психологічні передумови формування професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичного мистецтва, варто було б висвітлити відмінності між процесами сприймання аудіо- та відеоповідомлень, принциповою з яких є актуалізація відповідних каналів інформації та відповідних аналізаторів й урахувати ці особливості у процесі обґрунтування критеріїв відбору аудіо- і відеоматеріалу. Окрім того, запропонована велика кількість критеріїв значно ускладнює процес відбору навчального матеріалу.

Висловлені зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом висока наукова якість дисертаційного дослідження, його позитивна оцінка залишається незмінною.

Дисертація Виспінської Наталії Михайлівни «Формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вносить свій вклад у вивчення проблеми іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва, що визнана однією з актуальних у теорії і методиці навчання германських мов.

Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її авторка – Виспінська Наталія Михайлівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі педагогіки (011 – освітні, педагогічні науки; галузь знань 01 – освіта/ педагогіка).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Микитенко Н. О.

Підписи Микитенко Н. О. засвідчую

Вчений секретар

доц. Грабовецька О. С.